

RAHVA HÄÄL

Tallinn

308 31. XII 1949

nr. kuup.

„Näkiineid“ RT „Estonias“

Hooaja teise ooperilavastusena nägime RT „Estonia“ laval A. Dargomõzski ooperit „Näkiineid“, mille libreto põhineb A. Puškini samanimelisel teosel. „Näkiineid“ süžee aluseks on terav ühiskondlik-psühholoogiline konflikt — lihtsa möldritütre Nataša siiras armastus vürsti vastu, kes tema hülgab ja abiellub seisusekohase naisega. Emakssaav Nataša uputab end meeleheitel Dneprisse, tema isa, vana mölder, aga kaotab mõistuse. Nataša-näkk viibib pulmalistele märkamatuult vürsti pulmapeol, külvates oma kaebliku laulu ja karjatusega süngeid tulevikuaimusi. Kui vürsti kirg oma naise vastu jahtub, hakkab ta taas külastama veski ümbrust, kohates seal hullunud möldrit. Meelitatuna oma ja Nataša-näki väikesest türest, vürst ei tõrgu, kui mölder ta Dnepri voodesse tõukab.

Nataša saatus on tüüpiline paljudele lihtrahvast võrsunud neidudele klassiühiskonnas, mistõttu ooper „Näkiineid“ selles leiduvaist muinasjutuelementidest hoolimata on sügavalt realistlik.

„Näkiineid“ etendus esmakordselt 1856. a. Peterburgi Mariateatris. Glinka „Ivan Sussanini“ ja „Ruslan ja Ludmilla“ järel läks see teos vene ooperiklassika varasalve ja omandas ülemaailmse kuulsuse. Dargomõzski arendas Glinka poolt rajatud realistlikku koolkonda vene muusikas loovalt edasi. Nii juurdusid ja süvenesid vene ooperiklassika kõige väärtuslikumad traditsioonid: ideeüsus, rahvalikkus ja realism.

„Näkiineid“ lavastus RT „Estonias“ on VNFSV teeneliselt kunstnikult Aleksander Vinerilt. Lavastaja on ooperi sisu põhiliselt õigesti esile toonud ja saavutanud hea ansambli mängu nii peaosaliste kui ka kogu kollektiivi suhtes. Märkimisväärselt hästi on antud kulminatsioonini viiva pinge järjekindlalt tõus. A. Vineri lavastustes ilmnev armastus eredate olustiku- ja rahvastseenide vastu on kandunud head vilja: koorilikkumist on igaüks saanud endale konkreetse ülesande ja täidab seda püüdlikult. Kui A. Vineri eelmise lavastuse, „Jevgeni Onegini“ IV pildis (ball Larinite mõisas) tundus teatavat detailide ülepakkumist, siis „Näkiineid“ I ja II pildi rahvastseenid olid antud hea mõõduvõrrele. Ega takistanud kuulaja tähelepanu keskendumist peamomentidele. Selline karakteristsete detailide lavastuslikult ere esiletõmine on hästi kooskõlas Dargomõzski loomingulaadiga.

Nataša osas esinesid Eesti NSV teenelised kunstnikud Marta Rungi ja Elsa Maasik. Mõlemad kunstnikud suutsid veenvalt esile tuua I vaatuses Nataša piiratud kiindumust vürstisse, mis põhjustabki tema hukkamise. Meelde jäävad olid mõlemad kunstnikud ka Nataša upumiseesises stseenis, kus kirkede dramaatiline kollisioon saavutab oma esimese ja ooperi mõjuvaima haripunkti.

Kättemaksu ihkava näkina IV vaatuses ei ole Nataša küll helilooja poolt kujutatud sellise kunstilise

jõuga kui I vaatuses, kuid tema kirglik, maagiline armukutse on tulvil dramaatilist pinget. Õigesti on Dargomõzski kasutanud nii näki armukutset kui ka Nataša hukkamiseesises laulus muistsete rahvaviiside sugemeid. Veelaluses stseenis oleks tahtnud aga eriti E. Maasiku juures näha enam kättemaksu, sest näkiineid ei ole enam lihtsamelne kannataja-tütarlaps, vaid veteriigi valitseja, kelles tasumistung on tugevam armastusest.

Möldrit kehastasid Ott Raukas ja venekeelse koosseisu esietendusel külalisena esinev Vene NFSV teeneline kunstnik J. Jašugin. Ott Raukas andis läbimõeldud ja nii mänguliselt kui ka vokaalselt põhjalikult läbitöötatud kuju, mis on näitlejale suureks loominguliseks võiduks. O. Raukas tõi ilmekalt esile I vaatuses möldri inimlikku nõrkust. Usutav oli ka hullumiseni viiv meeleheide tütre kaotuse puhul, aga ka III vaatuses stseenis, milles ilmneb hullunud rauka raev tütre hukutaja vastu. Vaatamata O. Raukase kunstikõrgele esinemisele oleks aga tahtnud III vaatuses stseenis hullumishoogude ja mõistuse selginemise momentide teravamalt eraldamist.

Tuleb igati hinnata RT „Estonia“ juhtkonna algatust kutsuda võõrustendusele J. Jašugin, kelle kõrge kunstiline meisterlikkus ja elamusrikas mäng tiivustas kogu kollektiivi.

Mõlemas koosseisus esines vürsti osas noor laulja Viktor Gurjev,

kes tuli küllalt komplitseeritud osaga toime rahuldavalt.

Vürst, tüüpiline lihtsatesse inimestesse hoolimatult suhtuv feodaal, on paheline isiksus. Ta püüab Nataša kirglikku ja õrna armastust, mis oli talle ainult mõeldavaks meelelahutuseks ja mehelikkude egoismi rahuldavaks vahetaks, lihtsalt kullaga kinni maksta. Teatele Nataša emakssaamisest reageerib ta ainult hüüatusega „Õnnetu!“ ja on rõõmus, kui ta „kergegi“ tulema pääseb. Nataša-näki laul, mis kostab ta pulmapeol, äratib temas ainult hetkelist südame-tunnistusepiina, mis aga kohe muutub vihaks uue õnne segamise pärast. Kui ta kirg aga vürstinna vastu jahtub, meenutab ta taas Nataša õnnetust, kes on talle nüüd armastusest seetõttu, et vürstinna seda enam ei ole.

Arvestades küllaltki selget vürsti kuju iseloomustust autorite poolt, oleks pidanud lavastaja selles osas noort lauljat rohkem suunama ja abistama. Nüüd aga võis tekkida vaatajal-kuulajal mulje, et vürst on sunnitud abielluma vastu tema enese tahtmist. Sel juhul on meil aga tegemist ainult kahe õnnetu armastajaga ja ühtlasi nürstib Nataša sotsiaalse tragöödia teravus.

Vürstinna kuulsime Leida Soomi ja Galina Kaljustet. L. Soomis, kes kahtlemata omab eeldusi heade lavalis-muusikaliste kujude loomiseks, oleks tahtnud sedapuhku näha süvenenumat ja elamuskül- lasemat osatõlgitsust nii õnneliku pruudina kui ka kannatava abikaasana. Vokaalses suhtes häiris tihti esinev detoneerimine.

G. Kaljuste täitis oma osa küllaltki püüdlikult, kuid tervikliku kuju loomist takistas laulja lavali-

ne vilumatus, mis tulevikus lavapraktiliste oskuste suurenemise tõttu kahtlemata kaob.

Vürstinna juures elavat orbu Olga, kelle kohuseks on vürstinna löbustamine, esitasid Linda Selistemägi ja Veera Neelus. Vokaalses suhtes olid mõlemad lauljad head, kuid laulukese esitamisel külamehest ja tema naisest oleks soovinud Veera Neeluselt ettekande enamat ilmestamist. II pildis oleks võinud lavastaja Olga kujule rohkem osatähtsust anda.

Karakterse kosjasobitaja kuju andis Vootele Veikat. Georg Taleš, kes rahuldab täiesti laululisest küljest, kaldus kohati liigsesse koomikasse.

Orkestripartii Priit Nigula juhatusel oli üldiselt korrektne. Eriti avamängus oleks aga soovinud kuulda avaramat kantileensust ja tugevamat emotsionaalset joont.

A. Ekstoni tantsudest oli paremini õnnestunud naiste tants II vaatuses. Sellele järgnev mustlastants kaldus välja tegevuse arhailisest õhkkonnast.

Lavastaja püüet näidata vene rahvuslikku omapära ja rahvakombed täiendas õnnestunult lavakujundus. Dekoratsioon A. Peegi seekordse töö tulemusel on väga hinnatavad: eriti suurepärasena mõjus II pildi vürstikoja mosaiikkunsti meenutav dekoratsioon. Suurepärased ja ajalooliselt konkreetsust hästi edasikandvad olid debüteeriva kostümeerija M. Krulli kostüümid.

RT „Estonia“ paranevad töö näitajad lubavad meid lootusrikkalt vaadata meie muusikateatri tulevikku.

L. Normet